

ZASADY FINANSOWANIA ZAGRANICZNYCH INSTYTUCJI GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW

1. Opis systemów finansowania działalności gwarantowania depozytów w wybranych państwach na świecie

1.1. Argentyna

Finansowanie gwarancji depozytów opiera się na formule funduszu ex ante. Banki wpłacają miesięczne składki na fundusz gwarancyjny. Wysokość tych składek wynosi od 0,015% do 0,060% przeciętnego miesięcznego stanu depozytów. Bank centralny może wprowadzić dodatkowe opłaty, uzależnione od ryzyka związanego z danym bankiem. Dodatkowa opłata nie może przekroczyć wysokości opłaty podstawowej.

Bank centralny może zawiesić lub zmniejszyć obciążenia, jeżeli fundusz gwarancyjny przekroczy 2 mld USD lub osiągnie wielkość 5% depozytów systemu bankowego. Określanie docelowej wielkości funduszu leży w kompetencjach banku centralnego.

Bank centralny może ponadto zażądać dokonania przez banki – uczestników systemu – wniesienia z góry opłaty za dwa lata w wysokości minimalnej przewidzianej ustawą (0,015% miesięcznie).

1.2. Belgia

System belgijski jest systemem ex ante. Jego finansowanie opiera się na corocznych opłatach wnoszonych przez instytucje członkowskie. Środki pozostałe z roku poprzedniego powiększają fundusz roku następnego. W momencie powołania do życia nowej instytucji gwarancyjnej w 1999 r. (FIF) jej całkowity fundusz wynosił 15,803 mld franków belgijskich.

Członkowie systemu uiszczają składki roczne w wysokości 0,02% wartości gwarantowanych depozytów. Wielkość składek nie zależy od ryzyka. W przypadku niedoboru środków niezbędnych do podjęcia interwencji przez FIF, zarząd ma prawo podnieść opłaty do wysokości 0,04%. Poza składkami nie ma żadnych innych źródeł finansowania systemu.

W Belgii określono tzw. bezpieczny (pożądany) poziom funduszu gwarancyjnego. Jest to taki jego poziom, który – według przewidywań – pozwala osiągnąć i utrzymać płynność finansową w systemie gwarancyjnym. Ustalono go na poziomie 0,5% war-

---

Bezpieczny Bank

---

tości gwarantowanych depozytów ogółem w systemie. W 1998 r. jego faktyczna wielkość wyniosła połowę wielkości uznanej za bezpieczną.

1.3. Bułgaria

Funduszem gwarancyjnym zarządza Bankowy Fundusz Gwarantowania Depozytów (Bank Deposit Guaranty Fund). Stały fundusz tworzony w formule *ex ante* jest finansowany z dwóch źródeł.

Pierwszym są opłaty początkowe, jakie banki muszą ponieść, w ciągu 30 dni od daty rejestracji banku w rejestrze handlowym, przystępując do systemu gwarancyjnego. Banki płacą 1% kapitału banku, ale nie mniej niż 100 mln lewów (BGL). Oddziały banków zagranicznych płacą 1% minimalnego kapitału wymaganego od banków, lecz nie mniej niż 100 mln BGL.

Drugim źródłem są opłaty roczne w wysokości 0,5% depozytów ogółem. Banki powstałe w ciągu roku płacą proporcjonalnie do liczby dni, jaka upłynęła od momentu zarejestrowania.

Dodatkowymi źródłami finansowania przewidzianymi w ustawie są dochody Funduszu i środki odzyskane z mas upadłości banków oraz inne źródła, takie jak: kredyty, dotacje, pomoc zagraniczna.

1.4. Chorwacja

System chorwacki jest finansowany *ex ante* przez należące doń banki komercyjne, oszczędnościowe i oddziały banków zagranicznych. Systemem kieruje Państwowa Agencja Ubezpieczenia Depozytów i Sanowania Banków (State Agency for Deposit Insurance and Bank Rehabilitation) powołana na mocy ustawy w czerwcu 1997 r. Zgodnie z ustawą w pierwszym roku funkcjonowania systemu każda z instytucji gromadzących depozyty miała obowiązek uiszczenia opłaty wstępnej w wysokości 0,3% kapitału akcyjnego oraz 0,6% zgromadzonych w niej depozytów ogółem. Wnieśnienie tej części opłaty, która została wyliczona na podstawie wielkości depozytów, ustawodawca rozłożył na dwie raty: pierwsza – płatna do 31 września 1997 r., druga – do końca roku.

Poczynając od 1998 roku opłaty na system są obliczane i pobierane co kwartał. Podstawę do wyliczenia wysokości opłaty za dany kwartał stanowi średnia wielkość gwarantowanych depozytów z poprzedniego kwartału powiększona o odsetki (średnie oprocentowanie depozytów z ostatnich dni każdego miesiąca kwartału). Tak otrzymaną wielkość mnoży się przez współczynnik 0,2%.

Banki mają 15 dni od chwili otrzymania zawiadomienia na przekazanie opłaty do Agencji.

W przypadku gdy kwota środków zgromadzonych w Agencji na gwarantowanie depozytów przekroczy 5% ogółu depozytów gwarantowanych z dnia 31 grudnia poprzedniego roku, współczynnik określający wysokość opłaty w bieżącym roku może zostać obniżony.

Z doświadczeń zagranicznych

W zależności od wynikłych potrzeb zarząd Agencji po uzyskaniu akceptacji ze strony Narodowego Banku Chorwacji może ustalić na pewien okres współczynnik wyższy niż 0,2% w odniesieniu do określonego banku, wybranej kategorii banków (np. tylko banki oszczędnościowe) czy wszystkich członków systemu.

Ustawa przewiduje też możliwość uzależnienia wysokości opłat na system gwarancyjny od poziomu ryzyka, jakie działalność danego banku (lub danej kategorii banków) stwarza dla systemu. Metoda wyliczania ryzyka opracowana przez Agencję wymaga akceptacji banku centralnego.

1.5. Czechy

Finansowanie gwarancji depozytów opiera się na stałym funduszu, do którego opłaty wnoszą banki komercyjne i kasy oszczędnościowe. Funduszem zarządza Fundusz Ubezpieczenia Depozytów (Deposit Insurance Fund).

Banki wnoszą roczną opłatę w wysokości 0,5% stanu depozytów gwarantowanych w dniu 31 grudnia poprzedniego roku.

Kasy budowlane płacą niższą roczną składkę w wysokości 0,1% średniej wielkości depozytów gwarantowanych, liczonej na podstawie stanów kwartalnych z poprzedniego roku.

W przypadku gdy środki funduszu nie będą wystarczające na pokrycie zobowiązań gwarancyjnych, pozostałe potrzebne środki zapewniają budżet i bank centralny, które to instytucje, w równych częściach, udzielają systemowi gwarancyjnemu nie oprocentowanego kredytu.

Po otrzymaniu takiego kredytu opłaty banków mogą zostać podwojone aż do czasu spłacenia zobowiązań.

1.6. Dania

System jest finansowany ex ante przez instytucje członkowskie, które wnoszą coroczne opłaty. Fundusz może również zaciągać pożyczki bezpośrednio od rządu.

Na mocy ustawy z 1998 r. władze nadzoru finansowego po konsultacji z Duńskim Bankiem Centralnym ustalają wysokość składek płaconych przez członków systemu. Składki te nie mogą wynosić więcej niż 0,2% ogółu depozytów gwarantowanych, zgromadzonych w danym banku i nie są zależne od ryzyka.

W sytuacji gdy dana instytucja krajowa nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań wobec funduszu, zarząd funduszu ma prawo powiadomić o tym władze nadzoru bankowego, które mogą cofnąć pozwolenie na prowadzenie przez nią działalności.

Wielkość środków zgromadzonych w funduszu na ochronę depozytów nie może być niższa niż 3,2 mld koron duńskich (DKK), a z tego 25% musi być przechowywane w gotówce. Jeżeli fundusz ochrony środków gwarantowanych przekroczy 3,2 mld DKK, nie pobiera się nowych opłat. Tak stało się w 1999 r., ponieważ na koniec roku finansowego 1998 zgromadzono 3,214 mld DKK. Za zgodą władz nadzoru finansowego nadwyżka środków może być zwrócona instytucjom członkowskim proporcjonalnie do ich udziału w wielkości gwarantowanych depozytów ogółem.

Bezpieczny Bank

1.7. Estonia

System działa w formule funduszu akumulowanego ex ante.

Banki dokonują opłaty w wysokości 50 tys. koron (w ciągu jednego miesiąca od otrzymania licencji) za przystąpienie do systemu.

Ponadto banki płacą kwartalne składki w wysokości do 0,125% zgromadzonych depozytów. Wielkość opłat ustala Rada Nadzorcza Funduszu. Rada może zawiesić pobieranie składki, jeżeli wielkość zgromadzonych w funduszu aktywów osiągnie wysokość 3% gwarantowanych depozytów systemu bankowego.

1.8. Finlandia

Środki na finansowanie systemu pochodzą z opłat wnoszonych corocznie przez banki (ex ante). W przypadku wystąpienia niedoboru środków fundusz może bez ograniczeń zaciągać pożyczki na rynku kapitałowym.

Składka płacona przez uczestników systemu gwarancyjnego składa się z dwóch części:

- ❖ stałej – 0,05% wartości gwarantowanych depozytów w danym banku,
- ❖ zmiennej – zależnej od współczynnika wypłacalności danego banku. Im wyższy współczynnik, tym mniejsza zmienna część składki. Jej wysokość nie może przekroczyć 0,25% wartości gwarantowanych depozytów w danym banku.

Ustalona wysokość opłaty rocznej wymaga zatwierdzenia przez władze nadzoru finansowego.

W Finlandii przyjęto bezpieczny poziom funduszu jako 2% wartości depozytów gwarantowanych ogółem w systemie bankowym. Przy założeniu braku wypłat dla deponentów oczekuje się, że wielkość ta zostanie osiągnięta w ciągu 10–15 lat.

1.9. Francja

W systemie obowiązującym do połowy 1999 r. banki wносиły opłaty na system tylko w przypadku upadłości jednego z nich. Opłaty te składały się z dwóch części:

- ❖ części niezależnej od wielkości banku, wynoszącej 0,1% kosztów poniesionych przez system na interwencję, ale nie więcej niż 200.000 franków francuskich,
- ❖ części zależnej od wielkości banku, liczonej w odniesieniu do 1/9 depozytów ogółem w systemie i 1/3 kredytów udzielonych przez wszystkie banki.

Jeżeli sytuacja tego wymagała, na bieżącą interwencję systemu można było wykorzystać środki pozostałe z dwóch ostatnich lat lub też istniała możliwość zobligowania banków do wcześniejszej wpłaty składek za dwa najbliższe lata. Obecny system, wprowadzony ustawą z dnia 25 czerwca 1999 r., w przeciwieństwie do poprzedniego finansowany jest ex ante. Członkowie systemu mają obowiązek wnosić coroczne opłaty. Przy kalkulacji wysokości opłat uwzględnia się ryzyko, jakie stwarza dla systemu działalność danej instytucji członkowskiej. Wielkość składek zależy od współczynnika wypłacalności i rentowności działalności operacyjnej.

Z doświadczeń zagranicznych

Oprócz tego w momencie powołania nowego systemu jego członkowie zostali zobowiązani do utworzenia początkowego funduszu – na wypadek ewentualnych upadłości w pierwszym roku działania nowego systemu – w postaci papierów wartościowych (certyfikatów) danego stowarzyszenia banków (w zależności od kategorii banków), subskrybowanych przez instytucje doń należące. Certyfikaty te mogą w następnych latach stanowić dodatkowe źródło finansowania systemu, gdyby środki uzyskane z rocznych opłat okazały się niewystarczające do przeprowadzenia interwencji. Certyfikaty wykorzystane przez system traktowane są tak jak składki wnoszone przez instytucje członkowskie, natomiast nie wykorzystane – jak normalna inwestycja. Zwrot certyfikatów następuje tylko w przypadku, gdy dana instytucja straci autoryzację. Wykluczenie jej z systemu oznacza anulowanie certyfikatów, natomiast wpłacone przez nią kwoty nie podlegają zwrotowi i nadal zasilają fundusz systemu gwarantowania.

1.10. Grecja

Grecki Fundusz Gwarantowania Depozytów, utworzony w 1995 r. wyposażony został w fundusz początkowy w wysokości 3 mld drachm, na który złożyły się: wpłata Banku Grecji (6/10) oraz wpłata Związku Banków Greckich (4/10). Jest to system *ex ante* finansowany z kilku źródeł:

- ❖ coroczne składki członków,
- ❖ opłaty dodatkowe (w razie potrzeby),
- ❖ przychody uzyskane z windykacji należności,
- ❖ pożyczki od uczestników systemu lub z innych źródeł,
- ❖ wkład nowych członków systemu.

Wartość depozytów (w mld drachm)	Składka (w %)
0–50	0,1250
51–250	0,1200
251–750	0,1175
751–1750	0,0205
Powyżej 1750	0,0025

Roczna opłata wnoszona jest w dwóch ratach co pół roku. Wysokość składek wyliczana jest na podstawie skali regresywnej, a wielkość bazowa stanowi średnie saldo depozytów gwarantowanych w drachmach i walutach zagranicznych z końca czerwca danego roku. W 2000 r. obowiązywała skala przedstawiona w tabeli obok.

W szczególnych sytuacjach istnieje możliwość zwiększenia opłaty rocznej maksymalnie do trzykrotnej jej wysokości.

Fundusze stanowiące 20% wniesionej przez banki opłaty są inwestowane w rządowe obligacje o terminie płatności nie dłuższym niż 12 miesięcy. Pozostałe 80% trzymane jest na rachunkach terminowych funduszu w bankach należących do systemu. Oprocentowanie tych rachunków równe jest oprocentowaniu 3-miesięcznych bonów skarbowych Republiki Greckiej.

Nowi członkowie systemu oraz instytucje kredytowe spoza Unii Europejskiej zobowiązane są wnieść – oprócz corocznej opłaty – opłatę wstępną wyliczoną na podstawie wielkości nagromadzonych w funduszu środków pomnożonych przez stosunek funduszy własnych danej instytucji do sumy funduszy własnych wszystkich

---

Bezpieczny Bank

---

aktualnych członków systemu. Opłatę tę można wnieść w sześciu półrocznych ratach rozłożonych na okres trzech lat.

1.11. Hiszpania

System jest finansowany ex ante z opłat rocznych wnoszonych przez instytucje członkowskie. Początkowo roczna składka wynosiła 0,1% gwarantowanych depozytów. Jej wysokość ulegała jednakże okresowym zmianom (wprowadzanym przez ministra gospodarki na wniosek banku centralnego) w zależności od wielkości środków zgromadzonych w funduszu. Maksymalna wysokość składki wyniosła 0,25% gwarantowanych depozytów. Do 1996 r. również Bank Hiszpanii dokonywał rocznej wpłaty równej łącznym wpłatom banków.

W przypadku gdy do dyspozycji danego funduszu pozostawały środki w kwocie nie mniejszej niż 0,1% gwarantowanych depozytów ogółem, banki były zwalniane od opłaty w następnym roku. Obecnie z tego tytułu zostały zwolnione z opłat rocznych kasy oszczędnościowe należące do systemu FGDCA – środki zgromadzone w tym systemie wynoszą 1,16% ogółu depozytów. Instytucje należące do pozostałych systemów, tzn. banki i spółdzielnie kredytowe, nadal wpłacają 0,1% wartości depozytów gwarantowanych.

Wszystkie trzy fundusze (zabezpieczające depozyty w trzech sektorach bankowych) mogą także zaciągać pożyczki obligacyjne według rynkowej stopy procentowej.

1.12. Holandia

Banki przekazują środki finansowe do systemu tylko w przypadku ogłoszenia niewypłacalności jednego z nich; jest to więc system finansowany ex post. Istnieje również możliwość zaciągnięcia pożyczki na potrzeby systemu gwarancyjnego w banku centralnym według zerowej stopy procentowej.

Wysokość opłaty wnoszonej przez banki jest ustalana z uwzględnieniem udziału depozytów gwarantowanych w danym banku w depozytach gwarantowanych systemu bankowego, ale nie może przekroczyć wielkości 5% funduszy własnych banku.

1.13. Kanada

System kanadyjski jest systemem ex ante. Finansują go członkowskie banki uiszczając cykliczne opłaty. CDIC (Canadian Deposit Insurance System) jest również upoważniony do zaciągania pożyczek rządowych lub na rynkach finansowych.

W styczniu 1998 r. decyzją zarządu CDIC został zmieniony system składek wnoszonych przez banki. W praktyce zaczął on działać od 1999 r. Są to składki ważone ryzykiem. W ramach tego systemu wszystkie banki podzielono na cztery grupy, a każdej z nich odpowiada inny procentowy udział w finansowaniu systemu gwarancyjnego. Kwalifikacja banku do danej grupy następuje na podstawie analizy wielu ilościowych i jakościowych kryteriów.

Kryteria ilościowe obejmują:

- ❖ współczynnik wypłacalności,

Z doświadczeń zagranicznych

- ❖ rentowność,
- ❖ efektywność,
- ❖ koncentrację aktywów.

W ramach oceny w kategoriach ilościowych bank może uzyskać maksymalnie 60 punktów.

Kryteria jakościowe obejmują:

- ❖ ocenę ratingową CAMEL lub wydaną przez władze regulacyjne,
- ❖ stopień dostosowania do przyjętych przez CDIC standardów dotyczących ośmiu obszarów działalności banku: zarządzanie płynnością, ryzykiem stóp procentowych, ryzykiem kredytowym, wycena nieruchomości, zarządzanie ryzykiem walutowym, portfelem papierów wartościowych, kontrola wewnętrzna i zarządzanie kapitałem,
- ❖ inne informacje.

Liczba punktów	Kategoria składki
80 i więcej	1
65–79	2
50–64	3
49 i mniej	4

Maksymalna ocena w ramach analizy jakościowej wynosi 40 punktów, zatem łącznie bank może uzyskać 100 punktów. W zależności od łącznej sumy punktów podzielono banki na cztery kategorie, wobec każdej z nich inaczej określając wysokość składki.

Z poszczególnymi kategoriami związane są następujące składki:

Kategoria składki	Składka (jako % gwarantowanych depozytów)
1	(1/24)%
2	(1/12)%
3	(1/6)%
4	(1/3)%

Aby bankom z trzecią i czwartą kategorią składki umożliwić poprawę oceny, przewidziano okres przejściowy: przez pierwsze dwa lata – tj. w 1999 i 2000 r. – nie będą stosowane zróżnicowane składki.

1.14. Korea Płd.

W Korei funduszem gwarancyjnym zarządza Korean Deposit Insurance Corporation. Ubezpieczone są wszystkie instytucje finansowe. Finansowanie opiera się na funduszu stałym, do którego ubezpieczone instytucje muszą wpłacać kwartalne (banki) bądź roczne (niebankowe instytucje finansowe) składki (ex ante).

Ustawa określa maksymalne dopuszczalne obciążenie poszczególnych kategorii instytucji finansowych. I tak, maksymalny poziom składki wynosi:

- ❖ banki – 0,125%,
- ❖ instytucje rynku kapitałowego (Securities Companies) – 0,5%,
- ❖ towarzystwa ubezpieczeniowe (Insurance Companies) – 0,5% (składki brutto),
- ❖ inne instytucje rynku finansowego (Merchant Banking Corporations, Mutual Savings and Finance Companies, Credit Unions) – 0,5%.

Bezpieczny Bank

Podstawą są depozyty i inne wierzytelności instytucji finansowych (lub składka brutto w przypadku instytucji ubezpieczeniowych).

Istnieje możliwość ustalania opłat zależnie od ryzyka związanego z bankiem, ale stosuje się liniowe stawki opłat.

1.15. Luksemburg

Członków systemu gwarancyjnego nie obowiązują okresowe płatności. Opłaty wnoszone są tylko w przypadku niewypłacalności któregoś z członków (system ex post). Wtedy opłata każdego z banków zależy od relacji zgromadzonych w nim depozytów gwarantowanych do depozytów gwarantowanych ogółem w całym systemie z końca poprzedniego roku. Wysokość opłaty nie może przekroczyć 5% kapitału akcyjnego banku.

1.16. Łotwa

Fundusz (typu ex ante) na Łotwie jest finansowany ze składek banków, które są płacone kwartalnie w wysokości 0,075% średniego poziomu depozytów osób fizycznych, zgromadzonych przez bank w poprzednim kwartale. Początkowe wpłaty na fundusz wniosły: bank centralny oraz budżet – po 500 tys. łatów (LVL).

Opłaty kwartalne mogą zostać zawieszane, gdy fundusz osiągnie odpowiednią wielkość.

Jeżeli opłaty się opóźniają, Zarząd Funduszu pobiera karę pieniężną w wysokości 0,05% należnej sumy za każdy dzień zwłoki. Jeżeli bank zalega z opłatą dłużej niż 30 dni, wtedy Fundusz może zaspokoić swoje roszczenia bezpośrednio z rachunku tego banku prowadzonego przez bank centralny.

Jeżeli wielkość funduszu nie wystarcza na pokrycie zobowiązań, zobowiązania te pokrywane są ze środków budżetowych.

1.17. Meksyk

Gwarancjami zajmuje się Instytut Gwarantowania Oszczędności w Bankach (Institute for the Protection of Bank Savings).

Finansowanie opiera się na dwóch rodzajach opłat: zwyczajnych i specjalnych.

Zarząd Instytutu może zróżnicować wysokość zwyczajnych opłat w zależności od ryzyka związanego z danym bankiem na podstawie poziomu wyposażenia kapitałowego oraz innych czynników opisujących sytuację finansową danego banku. Zasady różnicowania składek muszą być publicznie znane.

Zwyczajne opłaty nie mogą być mniejsze niż 0,4% zobowiązań banku. W przypadku, gdyby te środki finansowe nie były wystarczające, Zarząd może podjąć decyzję o dodatkowych opłatach, których wysokość nie może przekroczyć 0,3% zobowiązań banku. Ogólna suma obciążeń banku w jednym roku nie może przekroczyć 0,8% zobowiązań.

Z doświadczeń zagranicznych

1.18. Niemcy

Niemiecki system gwarancyjny finansują sami członkowie, którzy wnoszą ex ante stosowne opłaty.

W systemie dobrowolnym wysokość i podstawę naliczania opłat określają władze Związku Banków Niemieckich. Banki są zobowiązane wpłacać corocznie do 30 czerwca opłatę roczną równą 0,03% ich zobowiązań wobec podmiotów niebankowych z końca poprzedniego roku. Opłata ta może być podwyższona maksymalnie do wysokości 0,06%. Może być również obniżona, gdy fundusz gwarancyjny osiągnie zadowalający poziom.

Od 1997 r. wprowadzono system składek uzależnionych od ryzyka. Zgodnie z nim stawkę 0,03% stosuje się tylko w odniesieniu do banków z ratingiem A. Pozostałe banki wnoszą wyższe opłaty.

Od nowych członków systemu pobiera się również opłatę członkowską w wysokości:

- ❖ 0,09% podstawy naliczania składek, ale nie mniej niż 25.000 DEM, jeżeli prowadzą działalność od trzech lat,
- ❖ 0,12% funduszy własnych, ale nie mniej niż 25.000 DEM, jeżeli działają krócej.

Wraz z pojawieniem się w 1998 r. systemu obligatoryjnego banki uzyskały zapewnienie, że nie zwiększą się z tego tytułu ich dotychczasowe obciążenia. Zmiana polegała natomiast na obowiązku płacenia składek do dwóch funduszy: dobrowolnego i obowiązkowego.

1.19. Portugalia

Źródłami finansowania działalności statutowej Funduszu są (ex ante):

- ❖ opłaty początkowe wnoszone przez nowych członków, wysokość tej opłaty ustala bank centralny na wniosek Funduszu,
- ❖ opłaty roczne, które opierają się na średniej wysokości depozytów banku oraz na współczynniku wyznaczanym przez bank centralny, wysokość współczynnika determinowana jest wysokością współczynnika wypłacalności,
- ❖ jeżeli środki funduszu są niewystarczające, minister finansów może na wniosek Komitetu podjąć decyzję o dodatkowych opłatach, wielkość tych opłat nie powinna przekraczać wysokości opłat rocznych.

Składkę roczną oblicza się na podstawie średniej wysokości depozytów oraz stawki podstawowej, która może wahać się od 0,10% do 0,20% (w specjalnych przypadkach stawka może być niższa). Stawkę tę ustala Banco de Portugal w podanym przedziale w zależności od przewidywanych i aktualnych potrzeb Funduszu. Stawka płacona przez poszczególne banki korygowana jest jeszcze o poziom ich wypłacalności. W celu wyznaczenia opłat stosuje się następujący algorytm:

Bezpieczny Bank

Wartość współczynnika wypłacalności	Mnożnik	Przedziały stawki opłaty rocznej
$Ww < 8\%$	1,20	0,120%–0,240%
$8\% \leq ww < 10\%$	1,10	0,110%–0,220%
$10\% \leq ww < 12\%$	1,00	0,110%–0,220%
$12\% \leq ww < 14\%$	0,90	0,090%–0,180%
$Ww \geq 14\%$	0,80	0,080%–0,160%

1.20. Słowacja

Gwarancje depozytów oparte są na stałym funduszu (ex ante), który powstaje ze składek banków. Istnieją trzy rodzaje opłat, jakie wnoszą banki:

- ❖ opłata wstępna w wysokości 1 mln koron,
- ❖ opłata roczna wynosząca od 0,1% do 0,3% średniej wysokości depozytów z ostatniego kwartału roku; wysokość tej opłaty ustala Fundusz, składka kas oszczędnościowych wynosi połowę składki ustalonej dla banków komercyjnych,
- ❖ opłaty dodatkowe płacone na wniosek administratorów systemu za zgodą banku centralnego.

1.21. Stany Zjednoczone

Koszty utrzymania amerykańskiego systemu gwarancyjnego (ex ante) ponoszą należące do niego banki i kasy oszczędnościowe. Co roku płacą składki (w odstępach półrocznych), których wysokość zależy od wielkości kapitału i oceny ratingowej poszczególnych banków według następującego wzoru:

$$P = k \times d$$

gdzie **d** – to wielkość gwarantowanych depozytów w danym banku, a **k** oznacza współczynnik wpłaty wyliczany co pół roku i zależny od kapitałów banku i jego oceny dokonanej przez władze nadzorcze.

FDIC (Federal Deposits Insurance Corporation) dzieli banki członkowskie na trzy kategorie:

- a) dobrze dokapitalizowane,
- b) wystarczająco dokapitalizowane,
- c) nie dokapitalizowane.

Następnie w każdej z kategorii wyróżnia się trzy grupy w zależności od oceny ratingowej (A, B, C), przyznanej w systemie CAMEL. Obliczony według tej zasady współczynnik wpłaty rocznej dla poszczególnych kategorii banków oraz kas oszczędnościowych przedstawia poniższa tabela:

Z doświadczeń zagranicznych

BANK	A	B	C
Dobrze dokapitalizowany	0,00%	0,03%	0,17%
Wystarczająco dokapitalizowany	0,03%	0,10%	0,24%
Nie dokapitalizowany	0,10%	0,24%	0,27%

Wielkości zawarte w tabeli obowiązują od 1997 r., poprzednie były wyższe i mieściły się w przedziale 0,04–0,31%. Obniżenie wpłat rocznych stało się możliwe, ponieważ środki finansowe zgromadzone w systemie przez FDIC osiągnęły bezpieczną wielkość równą 1,25% gwarantowanych depozytów ogółem. Dzięki temu obecnie ok. 95% wszystkich banków zwolnionych jest z opłaty rocznej.

W przypadku gdy środki z podstawowego źródła finansowania systemu okazałyby się niewystarczające, FDIC może zaciągać pożyczki od skarbu państwa.

1.22. Szwecja

W systemie szwedzkim dopuszcza się zarówno formę finansowania ex post, jak i ex ante.

Drugą możliwość wybiera Zarząd Systemu, gdy uzna, że odpowiedniejsze jest rozłożenie kosztów akumulacji funduszu w długim okresie. Banki wnoszą roczną opłatę w wysokości 0,5% gwarantowanych depozytów do czasu, gdy zakumulowany fundusz osiągnie 2,5% gwarantowanych depozytów systemu. Po osiągnięciu tego progu roczne składki wynoszą 0,1% gwarantowanych depozytów.

Zarząd systemu określa wielkość opłaty, jaką powinny wnieść poszczególne banki. Zróżnicowanie indywidualne opłat musi zawierać się w przedziale od 0,4% do 0,6% depozytów gwarantowanych. Wysokość opłat zależy od współczynnika wypłacalności. Bardziej zagrożone banki płacą wyższe składki.

1.23. Węgry

Działalność węgierskiego systemu gwarancyjnego finansowana jest przez instytucje członkowskie, które ponoszą w związku z tym następujące koszty (ex ante):

- ❖ opłatę wstępną – każda instytucja, która uzyskała licencję zezwalającą na gromadzenie depozytów ma obowiązek, przystępując do systemu gwarancyjnego, wnieść jednorazową opłatę w wysokości 0,5% jej nominalnego kapitału akcyjnego,
- ❖ opłatę roczną – zgodnie z ustawą o instytucjach kredytowych opłata ta nie może być wyższa niż 0,2% gwarantowanych depozytów w danej instytucji według stanu z końca roku poprzedniego.

W 1998 r. udoskonalono system składek. Podstawowym celem wprowadzanych zmian było powiązanie wysokości składek z wielkością depozytów przyjmowanych przez poszczególne instytucje członkowskie w ten sposób, że im wyższy średni depozyt, tym niższa stawka opłaty.

Zmiany poprzedzono analizą, która wykazała, że relacje pomiędzy wielkością bazową służącą do wyliczania składek (depozyty gwarantowane) a wielkością gwaran-

---

Bezpieczny Bank

---

cji wynikających z systemu są bardzo zróżnicowane w poszczególnych bankach. Banki, które przyjmują duże depozyty, przekraczające 1 mln forintów, płacą w ten sposób swoistą „cenę gwarancyjną”, która jest tym większa, im większy jest depozyt. W celu zmniejszenia „ceny gwarancyjnej” w 1998 r. wprowadzono dwie podstawowe stawki opłaty rocznej: niższą (0,16% wielkości bazowej) dla instytucji, w których średni depozyt był wyższy od wielkości gwarantowanej, tj. 1 mln forintów, oraz wyższą (0,19%) dla tych, w których średni depozyt był niższy.

W 1999 r. nastąpiła kolejna zmiana. Zamiast dwóch stawek zastosowano cztery zgodnie z tą samą zasadą: im wyższy średni depozyt w banku, tym niższa stawka opłaty rocznej. Szczegóły przedstawia poniższa tabela:

Rodzaj instytucji kredytowej	Przeciętna stawka opłaty rocznej w 1998 r.	Przeciętna stawka opłaty rocznej w 1999 r.
	(%)	(%)
Bank	0,179	0,104
Spółdzielcze banki oszczędnościowe	0,190	0,143
Krajowe banki oszczędnościowe	0,190	0,160
Spółdzielnie kredytowe	0,140*	0,123
Ogółem	0,180	0,107

* w wyniku obniżki w połowie roku

Z tabeli wynika, że zmiana stawek była korzystna dla wszystkich członków systemu.

Fundusz ma możliwość różnicowania stawki opłaty – w odniesieniu do szczególnych przypadków może co pół roku ustalić wyższą lub niższą, preferencyjną opłatę. Wyższa opłata może być nałożona na instytucję, która osiąga niższy od wymaganego współczynnik wypłacalności i/lub opóźnia się ponad 30 dni z wniesieniem opłaty rocznej, lub też prowadzi nadmiernie ryzykowną działalność. W 1999 r. podwyższoną stawkę płaciły cztery instytucje kredytowe.

Opłatę preferencyjną zastosowano w stosunku do 203 spółdzielczych banków oszczędnościowych.

1.24. Wielka Brytania

Podstawą systemu brytyjskiego jest Deposit Protection Fund zarządzany przez Deposit Protection Board.

Istnieją dwie kategorie opłat na Fundusz. Pierwsza to opłata początkowa dla każdego nowego członka systemu. Wynosi ona 0,01% depozytów gwarantowanych nowego członka. Przy czym minimalna wpłata to 10, a maksymalna 300 tys. funtów szterlingów (GBP). W praktyce nowo powstałe instytucje płacą minimalną stawkę, ponieważ nie posiadają dużej bazy depozytowej.

Z doświadczeń zagranicznych

Kolejne opłaty określa Zarząd Systemu, gdy zasoby funduszu spadną poniżej 3 mln GBP. Wysokość opłat jest wyznaczana na takim poziomie, aby fundusz osiągnął wielkość minimum 5, a maksimum 6 mln GBP. Dodatkowe opłaty mogą być nakładane decyzją skarbu państwa za zgodą Parlamentu.

Specjalne opłaty można ponadto nakładać wtedy, kiedy zachodzi obawa, że fundusz wyczerpie się przed końcem roku finansowego. Nie ma minimalnych i maksymalnych poziomów w wyrażeniu nominalnym. Opłaty nie mogą jednak przekroczyć 0,3% wielkości depozytów. Środki odzyskane z aktywów likwidowanych banków, jeżeli nie są wykorzystywane na kolejne wypłaty i nie zostanie przekroczony minimalny próg wielkości funduszu, są zwracane proporcjonalnie bankom. System brytyjski kojarzy formuły *ex ante* i *ex post*.

1.25. Włochy

Systemem gwarancyjnym zarządza Fondo Interbancario di Tutella dei Depositi (Interbank Deposit Protection Fund).

Źródła środków przeznaczanych na akcje sanacyjne są takie same jak w przypadku wypłat gwarancyjnych, czyli pochodzą ze środków zbieranych *ex post*.

Włoski system gwarantowania depozytów nie jest oparty na stałym funduszu, a środki potrzebne na interwencje zbierane są od banków w chwili zaistnienia takiej potrzeby. Banki są zobowiązane do udostępnienia (w razie potrzeby) Funduszowi od 0,4% do 0,8% ogólnej wielkości zobowiązań. Dokładną wysokość stawki, według której ustala się wielkość środków, z których może skorzystać Fundusz, ustala Zgromadzenie Generalne na wniosek Zarządu. Jeżeli na skutek podejmowanych interwencji wielkość dostępnych środków spadnie poniżej 0,4% zobowiązań ogółem, banki są zobligowane do osiągnięcia tej wielkości w ciągu 4 lat.

Oddzielnie finansowane są koszty działalności biur Funduszu. Koszty te pokrywa się z odrębnych opłat. Kwoty płacone przez banki na rzecz Funduszu bez względu na to, czy dotyczą pokrycia wydatków operacyjnych, czy też służą finansowaniu interwencji podejmowanych przez Fundusz, ustalane są w proporcji do udziału zobowiązań poszczególnych banków w ogólnej kwocie zobowiązań sektora bankowego.

Włoski system oparty jest na założeniu nieliniowej stawki opłat na rzecz Funduszu. Przy wykorzystaniu zaplecza analitycznego realizuje się system, zgodnie z którym banki obarczone większym ryzykiem ponoszą większe koszty funkcjonowania systemu gwarantowania depozytów.

System oceny banków jest rozwiązaniem oryginalnym i opartym na jasnym i przejrzystym, choć skomplikowanym algorytmie.

System ten jest oparty na wyznaczeniu liczbowego współczynnika agregatowego, będącego wyrazem kondycji banku. Podstawowe badanie odbywa się na bazie algorytmu opisanego w tabeli (str. 128).

Dla wszystkich wymienionych wyżej współczynników szczegółowych przypisywane są wartości liczbowe według zasady: poziom normalny – 0, poziom podwyższonej uwagi – 1, poziom ostrzegawczy – 2, poziom zagrożenia – 4.

Suma wartości wszystkich współczynników szczegółowych tworzy współczynnik agregatowy. Wysokość tego współczynnika wpływa na zakres obowiązków banku wobec Funduszu. Jeżeli współczynnik agregatowy jest wyższy od 4 i choć jeden

Bezpieczny Bank

RYZIKO			
1. Wskaźnik A1 strata netto na kredytach / (kapitał + rezerwy (razem z rezerwami na należności nieregularne) + pasywa podporządkowane)			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 40%	powyżej 40%	powyżej 60%	powyżej 100%
2. Wskaźnik A2 złe kredyty netto / kredyty ogółem			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 6%	powyżej 6%	powyżej 8%	powyżej 12%
WYPŁACALNOŚĆ			
3. Wskaźnik B1 kapitał do celów nadzorczych / poziom kapitału wymagany przez nadzór			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
powyżej 120%	poniżej 120%	poniżej 100%	poniżej 80%
4. Wskaźnik B2 kapitał, rezerwy i pasywa podporządkowane / zobowiązania ogółem			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
powyżej 12%	poniżej 12%	poniżej 10%	poniżej 6%
MATURITY TRANSFORMATION			
Każda z poniższych zasad wymaga, aby aktywa były mniejsze bądź równe pasywom. Jeżeli liczba zasad nie wypełnionych wynosi			
0		0	
1		1	
2		2	
3		4	
5. Zasada 1			
aktywa		pasywa	
nieruchomości + stałe aktywa finansowe		kapitał do celów nadzorczych	
6. Zasada 2			
aktywa		pasywa	
aktywa długoterminowe o okresie dojrzenia powyżej 5 lat		różnica wynikająca z zasady 1 + stałe rezerwy + długoterminowe pasywa o okresie wymagalności powyżej 5 lat + 40% pasywów z pasma płynności od 18 miesięcy do 5 lat + 10% pasywów do 18 miesięcy	

Z doświadczeń zagranicznych

7. Zasada 3			
aktywa		pasywa	
średnioterminowe aktywa (od 18 miesięcy do 5 lat)		różnica wynikająca z zasady 2 + 60% średnioterminowych pasywów + 20% sumy pasywów krótkoterminowych (do 18 miesięcy)	
EFEKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA			
8. Wskaźnik D1 koszty ogólne i administracyjne / dochód netto			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 70%	powyżej 70%	powyżej 75%	powyżej 85%
9. Wskaźnik D2 straty na kredytach pomniejszone o kredyty odzyskane / dochód brutto			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 50%	powyżej 50%	powyżej 60%	powyżej 80%
Wskaźnik ten liczony jest tylko wtedy, kiedy licznik i mianownik jest dodatni. Jeżeli oba czynniki są ujemne, wtedy współczynnik przyjmuje wartość 4. Jeżeli tylko dochód brutto jest ujemny, współczynnik przyjmuje także wartość 4. Wartość 0 współczynnika przyporządkowana jest sytuacji, w której licznik jest ujemny, a mianownik dodatni.			

współczynnik szczegółowy jest na poziomie przynajmniej ostrzegawczym, wtedy bank ma obowiązek częstszego składania sprawozdań finansowych do Funduszu.

Wyższe wartości tego współczynnika sprawiają, że ograniczeniu ulegają prawa członka uczestnika systemu gwarancyjnego. Po przekroczeniu wartości 8 bank traci prawo głosu na Zgromadzeniu Generalnym, po przekroczeniu zaś wartości 12 (w tym dwa współczynniki szczegółowe na poziomie zagrożenie, w tym współczynnik B1) Fundusz może rozpocząć procedurę usunięcia banku z systemu gwarantowania depozytów.

Najistotniejsze znaczenie dla nieliniowego systemu pobierania opłaty ma współczynnik ważony wyliczany na podstawie współczynnika agregatowego. Opłaty, choć generalnie pobierane w wysokości proporcjonalnej do wielkości zobowiązań danego banku, mogą ulec zwiększeniu.

Współczynnik ważony liczy się na podstawie 3 ostatnich współczynników agregatowych (liczonych co pół roku). Przyjmowane są następujące wagi: 4 – badanie obecne, 2 – badanie sprzed 6 miesięcy, 1 – badanie sprzed 12 miesięcy.

Opłaty na rzecz Funduszu zwiększają się przy wartości współczynnika ważonego na poziomie powyżej 3.

Opłaty pobierane na interwencje Funduszu zwiększają się wtedy o procent równy wartości współczynnika ważonego.

W większym stopniu ulegają zwiększeniu opłaty z tytułu pokrycia kosztów operacyjnych Funduszu. W tym przypadku procentowy wzrost opłat równy jest pięciokrotności współczynnika ważonego.

Bezpieczny Bank

Banki, które opisywane są współczynnikiem na poziomie 0, mogą mieć zmniejszone opłaty na rzecz funduszu, zmniejszenia te nie mogą jednak przekroczyć ogólnej sumy uzyskanej z tytułu podwyższenia opłaty bankom bardziej ryzykownym.

2. Podsumowanie doświadczeń zagranicznych oraz teoretyczne podstawy rozwiązań systemowych

2.1. Analiza ilościowa elementów opisujących zasady finansowania systemów gwarantowania depozytów

Szczegółowo przebadano 25 systemów gwarancyjnych pod kątem zasad ich finansowania.

Moment zbierania składki	
Ex ante	Ex post
84%	16%
21 systemów	4 systemy
W 8 systemach określona jest maksymalna wielkość akumulowanego funduszu (od 0,1% do 5% depozytów gwarantowanych, średnia – 2%).	
Opłata wstępna	
Brak	Jest
60%	40%
15 systemów	10 systemów
Podstawa obliczania opłaty	
Depozyty ogółem	Depozyty gwarantowane (lub tylko osób fizycznych)
44%	76%
11 systemów	14 systemów
Rodzaj opłaty	
Liniowa	Nieliniowa (lub możliwość wprowadzenia nieliniowej)
36%	64%
9 systemów	16 systemów

Jak widać z powyższego opisu, nie istnieje jednorodny model finansowania gwarancji depozytów na świecie. Różne systemy posługują się różnymi rozwiązaniami szczegółowymi. Stosując duże uogólnienie, można powiedzieć, że typowy system występujący na świecie to taki, który:

Z doświadczeń zagranicznych

- ❖ oparty jest na funduszu tworzonym ex ante,
- ❖ nie posiada opłaty wstępnej,
- ❖ podstawą obliczania opłaty jest wielkość depozytów gwarantowanych,
- ❖ stawka opłat ma (lub może mieć) nieliniowy charakter (najczęściej zależny od standingu finansowego poszczególnych banków).

2.2. Systemy ex post/ex ante

Najważniejsza różnica między systemami dotyczy momentu, w którym następuje pobieranie składki.

Ze względu na moment pobierania składki rozróżnia się dwa modele systemów:

- ❖ ex post – opłata na fundusz będący zabezpieczeniem finansowym wypłat depozytów pobierana jest po upadłości banku. Opłata ta ma charakter incydentalny i pobiera się ją tylko w chwili, kiedy należy zaspokoić zobowiązania wobec deponentów. W systemach tego typu nie istnieje stały fundusz akumulowany w czasie;
- ❖ ex ante – opłata pobierana jest w ściśle określonych przedziałach czasowych. Banki uczestniczące w systemie płacą składki tworzące stały fundusz akumulowany w dłuższym okresie. Fundusz ten jest źródłem wypłat depozytów gwarantowanych i w razie potrzeby uzupełniany jest kolejnymi składkami.

Podstawową przewagą systemu ex post jest to, że przesuwają one obciążenia nakładane na banki w czasie. Do realizacji obciążeń dochodzi dopiero w chwili wystąpienia w systemie upadłości. Zaletą tego systemu jest także to, iż nie istnieje niebezpieczeństwo „przeciążenia” systemu bankowego przez zakumulowanie zbyt dużej sumy środków w funduszu gwarancyjnym.

Wydaje się, że znacznie więcej zalet (z punktu widzenia efektywnego wypełniania funkcji systemów gwarancyjnych) ma system ex ante. Jego zalety potwierdza praktyka światowych systemów; otóż znacznie więcej państw posiada systemy gwarancyjne oparte na tego rodzaju funduszach. Podstawową zaletą istnienia stałego funduszu jest prawidłowe wypełnianie stabilizacyjnej funkcji gwarancji depozytów. Systemy ex ante akumulują środki finansowe w okresach dobrej koniunktury w systemie bankowym i wykorzystują je w okresach dekoniunktury, wypłacając depozyty upadłych banków. Taka formuła funduszu spłaszcza cykle koniunkturalne w systemie bankowym, co można uznać za rozwiązanie efektywne z punktu widzenia stabilizacji i bezpieczeństwa tego systemu.

Dodatkową zaletą jest możliwość zmniejszenia jednorazowych kosztów ponoszonych przez banki przez rozłożenie ich w czasie.

2.3. Metody kalkulacji opłat

Opłata pobierana przez system jest iloczynem stawki procentowej oraz podstawy naliczania opłaty. Schemat takiej kalkulacji opłaty dotyczy zarówno systemów ex post, jak i ex ante. Formuła ta wprowadza zasadę proporcjonalności obciążenia banków kosztami działania systemów gwarancyjnych.

Bezpieczny Bank

Podstawa opłat

Podstawą opłaty są:

- ❖ depozyty ogółem zgromadzone w danym banku lub
- ❖ depozyty gwarantowane w danym banku.

Większość systemów jako podstawę przyjmuje depozyty gwarantowane, trudno jednak ostatecznie rozstrzygnąć, czy oznacza to tylko kwoty gwarantowane, czy też dotyczy całej kategorii depozytów objętych gwarancjami (można domniemywać, że w większości systemów przyjmuje się tę drugą interpretację).

Bardziej zasadne wydaje się naliczanie opłaty tylko od kwot gwarantowanych. W takim wypadku banki muszą mieć obowiązek prowadzenia sprawozdawczości, która wykazuje stan depozytów gwarantowanych. Przypadek, w którym podstawą naliczania opłaty jest wielkość depozytów ogółem, nie uwzględnia specyfiki poszczególnych banków ze względu na różną strukturę gromadzonych depozytów. Stosunkowo większe obciążenia ponoszą banki specjalistyczne, gromadzące duże depozyty. Banki te ponoszą koszty porównywalne do innych banków, choć ich deponenci w mniejszym stopniu korzystają z gwarancji.

Stawki opłat

Drugim czynnikiem determinującym wysokość opłat jest stawka procentowa. W systemach *ex post* wielkość stawki procentowej bezpośrednio zależy od wielkości bieżących zobowiązań, które muszą zostać pokryte.

W przypadku systemów *ex ante* regulacje prawne w kwestii określania stawki opłaty są bardzo różne. Najpowszechniejszym rozwiązaniem jest wskazanie stawki maksymalnej w regulacjach prawnych i dopuszczenie zmian stawki opłat, w zależności od sytuacji sektora oraz wielkości zakumulowanego funduszu. Czasami zdarza się, że stawka opłat jest stała, zapisana w przepisach prawnych lub przepisy te wyznaczają stawkę minimalną.

Wielkość stawki opłat na rzecz funduszu bywa także uzależniana od standingu finansowego banku (nieliniowa stawka opłat) w myśl zasady, iż wyższe ryzyko wymaga poniesienia wyższych kosztów ubezpieczenia. Uzależnienie stawki opłat od ryzyka wiąże się z koniecznością skonstruowania systemu mierzenia tego ryzyka. System powinien mieć postać algorytmiczną, aby uniknąć zarzutów o dowolność ustalania wysokości opłat. Większość państw posiadających systemy oparte na stawce nieliniowej wykorzystuje algorytmy o różnym stopniu skomplikowania. Najbardziej skomplikowany i tym samym najmniej przejrzysty jest system włoski. Dużo prostsze modele przyjęli Amerykanie, w których różnicowanie odbywa się na podstawie dwóch zmiennych (współczynnik wyposażenia kapitałowego i ogólna kondycja banku) oraz Portugalczycy różnicujący opłatę tylko ze względu na współczynnik wypłacalności.

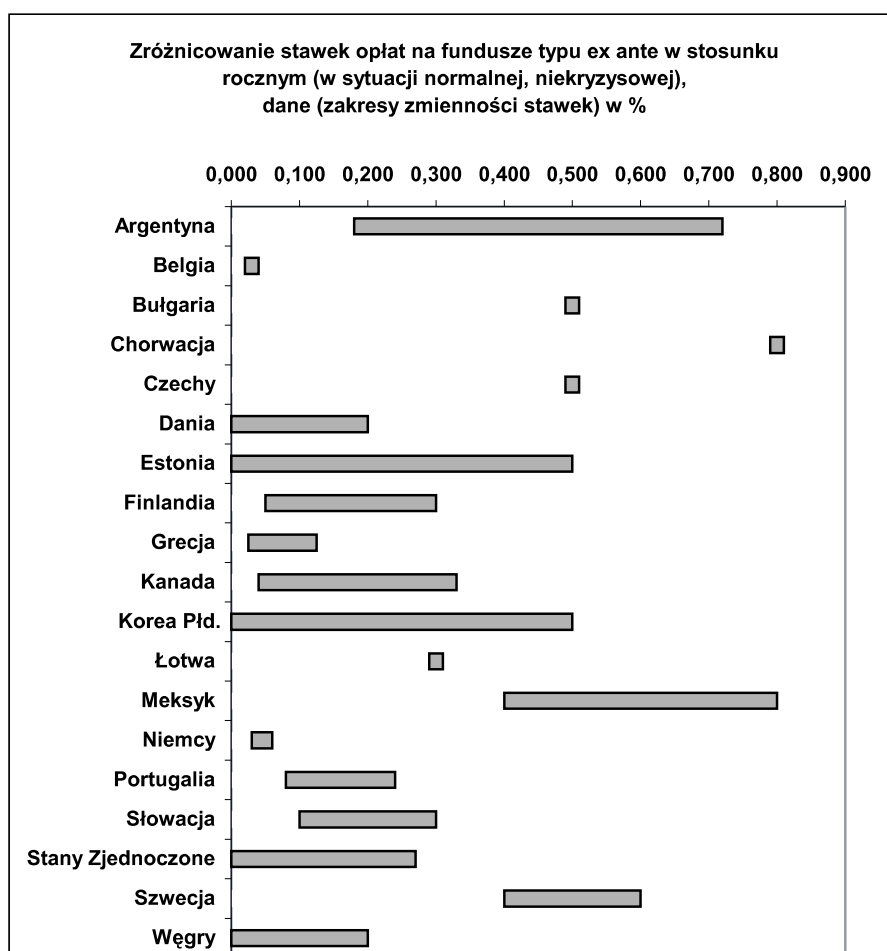
Ciekawe i w pełni oryginalne rozwiązanie różnicujące stawki opłat wprowadzili Węgrzy, którzy uzależnili poziom stawki opłat od wielkości średniego depozytu

Z doświadczeń zagranicznych

w banku. Przy czym banki posiadające niższą wielkość średniego depozytu płacą wyższe opłaty. To rozwiązanie można traktować jako substytucję rozwiązania polegającego na przyjęciu za podstawę naliczania składki tylko wielkości depozytów gwarantowanych.

W Grecji stawka opłat jest zróżnicowana ze względu na wielkość banku. Banki większe ponoszą stosunkowo niższe koszty.

Średnia wielkość składki rocznej (w sytuacji normalnej, niekryzysowej), uwzględniając dopuszczalne przedziały zmienności, wynosi 0,28%. Średnia ta odnosi się do potencjalnych wysokości stawek wyznaczonych przez regulacje prawne.

2.4. Docelowa wielkość funduszu

Czasami w systemach ex ante zostaje określona docelowa wielkość całego funduszu. Składki pobierane są tylko do momentu, kiedy jego wielkość osiągnie określony pułap. W literaturze przedmiotu nie występuje jednak żadne formalne uzasadnienie przyjęcia takiej a nie innej wielkości docelowej. Z rozwiązań praktycznych wynika, że wielkość funduszu określana jest w odniesieniu do depozytów gwarantowanych (lub depozytów ogółem) i wynosi od 0,1% do 5% (średnio 2%). Przy czym wyższe pułapy funduszy gwarancyjnych ustanawiają państwa transformujące swoje systemy gospodarcze, niższe charakterystyczne są dla stabilnych systemów bankowych. W przypadku polskiego systemu bankowego określenie przedziału docelowej wielkości funduszu od 0,1% do 5% oznacza bezwzględną wielkość ok. 0,25-12,5 mld PLN, a średnia 2% oznacza fundusz w wysokości 5 mld PL.

Szacunki te są jedynie przybliżone. Obliczone kwoty prawdopodobnie należałoby nieco zmniejszyć, gdyż w większości państw podstawą wyznaczania funduszu są depozyty gwarantowane, a w powyższych szacunkach posłużono się wielkościami depozytów ogółem.

2.5. Opłata wstępna

Zdarza się, że istnieje określona opłata, jaką banki muszą ponieść, przystępując do systemu gwarancyjnego. Rozwiązanie to jest szczególnie uzasadnione, gdy system opiera się na funduszu stałym.

W przypadku gdy nie istnieje opłata wstępna i gdy fundusz stały został zakumulowany, banki przystępujące do systemu nie ponoszą żadnych kosztów, korzystają jednak ze środków zgromadzonych przez pozostałe banki.

Ponieważ przystępowanie do systemu nowych banków zachodzi głównie w przypadku nowo tworzonych banków, uzasadnione jest uzależnienie opłaty wstępnej nie od wielkości depozytów (tych nowo tworzone banki prawie nie mają), a od wielkości kapitałów.

Załącznik. Charakterystyka zasad finansowania systemów gwarancyjnych – zestawienie tabelaryczne

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
1. Argentyna	Ex ante	brak danych	brak	Depozyty ogółem	Miesięczne – 0,015–0,060% przeciętnego miesięcznego stanu depozytów	W decyzji B.C. – dodatkowe opłaty zależne od ryzyka, ale nie wyższe od opłat podstawowych	W decyzji B.C. – zawieszenie lub zmniejszenie opłat, jeśli fundusz osiągnie wielkość docelową. Decyzją B.C. opłaty podstawowe w wysokości minim. (0,015%) mogą być pobrane z góry za okres 2 lat.	2 mld USD lub 5% depozytów ogółem w systemie bankowym
2. Belgia	Ex ante	brak	brak	Gwarantowane depozyty	Roczne – 0,02% podstawy	brak	Decyzją zarządu funduszu gwaranc. – stawka opłaty podstaw. może być podniesiona do 0,04% na potrzeby interwencji systemu	0,5% gwarantowanych depozytów w systemie
3. Bułgaria	Ex ante	Środki odzyskane przez fundusz z mas upadłości banków, kredyty, dotacje, pomoc zagraniczna	Banki krajowe – 1% kapitału banku, ale nie mniej niż 100 mln BGL. Oddziały banków zagr. – 1% minimalnego kapitału wymaganego od banków, ale nie mniej niż 100 mln BGL.	Depozyty ogółem	Roczne – 0,5% podstawy	brak	brak danych	brak

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
4. Chorwacja	Ex ante	Brak danych	W chwili powstania systemu – 0,3% kapitału akcyjnego i 0,6% depozytów ogółem w danym banku	Gwarantowane depozyty	Kwartalne – 0,2% średniego stanu gwarant. depozytów z poprzedniego kwartału plus odsetki	Ustawa przewiduje opłaty zależne od ryzyka, metoda ich wyliczeń wymaga akceptacji B.C.	Fundusz może obniżyć opłatę podst., gdy zakumulowane w funduszu środki przekroczą 5% ogółu depozytów gwarantowanych z dnia 31 grudnia poprzedniego roku. W zależności od potrzeb – za zgodą B.C. fundusz może przejściowo podnieść stawkę opłat w odniesieniu do określonego banku, wybranej kategorii banków lub całego sektora.	brak
5. Czechy	Ex ante	Jeśli środki w funduszu są niewystarczające – to ich niedobór finansują w połowie budżet i B.C. w postaci nie oprocent. kredytów.	brak	Gwarantowane depozyty	Roczne – banki: 0,5% podstawy z dnia 31 grudnia poprzedniego roku; Kasy budowlane: 0,1% średniej wielkości gwarant. depozytów liczonej na podstawie stanów kwartalnych poprzedniego roku.	brak	brak danych	brak

Bezpieczny Bank

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
6. Dania	Ex ante	Pożyczki od rządu	brak	Gwarantowane depozyty	Roczne – nie więcej niż 0,2% podstawy	brak	W zależności od potrzeb funduszu	3,2 mld DKK
7. Estonia	Ex ante	brak danych	50 tys. EEK	Depozyty ogółem	Kwartalne – nie więcej niż 0,125% podstawy	brak	Rada funduszu może zawiesić składki po osiągnięciu poziomu docelowego.	3% gwarantowanych depozytów w systemie
8. Finlandia	Ex ante	Pożyczki na rynku kapitałowym	brak	Gwarantowane depozyty	Roczne – część stała opłaty to 0,05% podstawy oraz część zmienna zależna odwrotnie od współczynnika wypłacalności, ale nie przekracza 0,25% gwarant. depozytów w danym banku		W zależności od potrzeb funduszu	2% gwarantowanych depozytów w systemie
9. Francja	Ex ante	Papiery wartościowe (certyfikaty) wniesione przez stowarzyszenia banków jako fundusz początkowy nowego systemu gwaranc. (1999)	W chwili tworzenia nowego systemu w 1999 r. – w postaci certyfikatów poszczególn. stowarzyszeń banków	Depozyty ogółem	brak	Roczne – zależne od współczynnika wypłacalności i rentowności działalności operacyjnej.	brak danych	brak

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
10. Grecja	Ex ante	Pożyczki od uczestników systemu lub z innych źródeł	Liczona jako iloczyn wielkości środków zgromadzonych w funduszu i relacji funduszy własnych danej instytucji do sumy funduszy własnych wszystkich członków systemu. Może być rozłożona w ratach na 3 lata.	Średni stan depozytów gwarantowanych w GRD i walutach zagranicznych z końca czerwca danego roku.	brak	Roczne (w dwóch ratach co pół roku) – w zależności od średniego salda depozytów w banku z końca czerwca danego roku. Cztery stawki zależne od wielkości salda depozytów. Dla wielkości najmniejszych 0–50 mld GRD) stawka 0,1250%. Dla największych (powyżej 1751 mld GRD) stawka 0,0025%.	W szczególnych sytuacjach – możliwość zwiększenia opłaty rocznej maksymalnie do trzykrotnej jej wielkości.	brak
11. Hiszpania	Ex ante	Do 1996 r. – wpłaty Banku Hiszpanii równe wpłatom banków. Pożyczki obligacyjne według rynkowej stopy procentowej.	brak	Gwarantowane depozyty	0,1–0,25% podstawy w zależności od potrzeb funduszu	brak	Możliwe okresowe zmiany wysokości stawki wprowadzane przez ministra gospodarki na wnioski B.C.	0,1% gwarantowanych depozytów w systemie

Bezpieczny Bank

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
12. Holandia	Ex post	Pożyczki z B.C. według zerowej stopy procentowej.	brak	Gwarantowane depozyty	brak	Po zaistnieniu upadłości członka systemu – opłata zależna od udziału depozytów gwarant. w danym banku w depozytach gwarant. ogółem w systemie, ale nie większa niż 5% funduszy własnych danego banku.	brak danych	brak
13. Kanada	Ex ante	Pożyczki od rządu lub na rynkach prywatnych	brak	Gwarantowane depozyty	Od 1999 r. – brak	Stawki zależne od ryzyka. Podział banków na 4 kategorie. Im gorsza kategoria, tym wyższa stawka. Stawki dla poszczególnych kategorii (od najlepszej do najgorszej): (1/24)%, (1/12)%, (1/6)%, (1/3)%.	brak danych	brak

Z doświadczeń zagranicznych

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
14. Korea Płd.	Ex ante	brak danych	brak	Depozyty ogółem i inne wierzytelności banku	Kwartalne – banki; roczne – niebankowe instytucje finansowe. Stawki liniowe od 0,125% do 0,5% podstawy w zależności od kategorii instytucji.	Istnieje możliwość ustalenia opłat zależnych od ryzyka.	brak danych	brak
15. Luksemburg	Ex post	brak	brak	Gwarantowane depozyty	brak	Tylko na wypadek upadłości. Opłata zależna od relacji depozytów gwarant. w danym banku do depozytów gwarant. w całym systemie, ale nie więcej niż 5% kapitału akcyjnego banku.	brak danych	brak

Bezpieczny Bank

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
16. Łotwa	Ex ante	budżet	brak	Depozyty osób fizycznych	Kwartalne – 0,075% średniego poziomu podstawy z poprzedniego kwartału.	brak	brak danych	brak
17. Meksyk	Ex ante	Decyzją Zarządu Funduszu mogą być wprowadzone dodatkowe opłaty, ale nie wyższe niż 0,3% zobowiązań banku. Łączne opłaty nie mogą przekroczyć 0,8% podstawy.	brak	Zobowiązania banku	0,4%–0,8% podstawy	Zarząd funduszu może zróżnicować opłaty podstawowe w zależności od ryzyka, poziomowi kapitału danego banku i jego sytuacji finansowej.	Zarząd funduszu może zróżnicować opłaty podstawowe w zależności od ryzyka, poziomowi kapitału danego banku i jego sytuacji finansowej.	brak
18. Niemcy	Ex ante	brak	W systemie dobrowolnym: banki prowadzące działalność od 3 lat – 0,09% zobowiązań banku wobec podmiotów niebankowych, ale nie mniej niż 25.000 DEM, jeśli działają krócej – 0,12% funduszy własnych, ale nie mniej niż 25.000 DEM.	Zobowiązania banku wobec podmiotów niebankowych	Do 1997 r. – 0,03 – 0,06% podstawy; składki roczne.	Od 1997 r. składki zależne od ryzyka; stawka 0,03% dla banków z ratingiem A, pozostałe banki płacą wyższe opłaty.	brak danych	brak

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
19. Portugalia	Ex ante	Decyzją ministra finansów na wniosek funduszu mogą być nałożone dodatkowe opłaty, ale nie większe niż opłaty roczne.	Jej wysokość jest ustalana przez B.C. na wniosek funduszu.	Depozyty ogółem	brak	Roczne – stawka zależna od współczynnika wypłacalności. Podział banków na 5 kategorii; banki o ww. poniżej 8% płacą od 0,120% do 0,240%. Banki o ww. powyżej 14% płacą od 0,08% do 0,016% podstawy.	W zależności od aktualnych i przewidywanych potrzeb funduszu.	brak
20. Słowacja	Ex ante	Za zgodą banku centralnego fundusz może wprowadzić dodatkowe opłaty.	1 mln SKK	Średnia wysokość depozytów z ostatniego kwartału roku	Roczne – dla banków: 0,1 – 0,3% podstawy; dla kas oszczędnościowych: połowa tej stawki.	brak	W zależności od potrzeb funduszu.	brak
21. Stany Zjednoczone	Ex ante	Pożyczki od skarbu państwa	brak	Gwarantowane depozyty	brak	Roczne – składki zależne od wielkości kapitału i oceny ratingowej danego banku od 0,00% do 0,27%	W zależności od potrzeb funduszu.	1,25% gwarantowanych depozytów

Bezpieczny Bank

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
22. Szwecja	Ex ante/ ex post	brak	brak	Gwarantowane depozyty	brak	Roczne – stawki zależne od współczynnika wypłacalności, ale zawierają się w przedziale 0,4–0,6% podstawy. Obecnie banki płacą 0,5%, po osiągnięciu przez fundusz poziomu docelowego będą płaciły 0,1%.	W zależności od potrzeb funduszu.	2,5 % gwarantowanych depozytów w systemie
23. Węgry	Ex ante	brak	0,5% kapitału akcyjnego	Gwarantowane depozyty	brak	Roczne – stawki odwrotnie zależne od wielkości średniego depozytu w banku, zróżnicowane ze względu na różne kategorie instytucji, zawarte w przedziale: 0,104%–0,160% podstawy.	Fundusz może co pół roku ustalić wyższą lub niższą stawkę.	brak

Z doświadczeń zagranicznych

Kraj	Finansowanie przez banki	Dodatkowe źródło finansowania	Opłata wstępna wnoszona przez banki	Podstawa kalkulacji opłat okresowych	Stawki opłat		Zmiany wysokości opłat podstawowych	Fundusz docelowy
					Liniowa	Nieliniowa		
24. Wielka Brytania	Ex ante/ ex post	Specjalne opłaty nakładane na banki w sytuacji niebezpieczeństwa niedoboru środków	0,01% depozytów gwarant. danego banku, ale w granicach: 10–300 tys. GBP	Depozyty ogółem	Do 0,3% podstawy	brak	Zależnie od bieżących finansowych obciążeń funduszu.	5–6 mln GBP
25. Włochy	Ex post		brak	Ogólna wielkość zobowiązań banku	brak	Roczne – zależne od ryzyka, ale w przedziale 0,4%–0,8% podstawy.	Możliwość zmniejszenia lub podwyższenia opłat w zależności od ryzyka, jakim obarczona jest działalność banku.	brak

Oznaczenia:

B.C. – bank centralny

BGL – lew

DEM – marka niemiecka

DKK – korona duńska

EEK – korona estońska

GBP – funt szterling

GRD – drachma

SKK – korona słowacka